

PROSTOVOLJSTVO JE PROIZVODNJA SMISLA

Alenka Gril

V oktobru 2007 je v založbi Pedagoškega inštituta izšla znanstvena monografija *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla* avtorice dr. Alenke Gril. Avtorica je v širšem slovenskem strokovnem prostoru poznana po raziskovanju socialnega in sociokognitivnega razvoja v mladostništvu, preživljanja prostega časa mladih, družbenega udejstvovanja mladih ter po evalvacijskih raziskavah obremenjenosti, sodelovalnosti in tekmovalnosti osnovnošolcev. Svoja znanstveno-empirična spoznanja avtorica tudi uspešno prenaša v prakso prek sodelovanja z mladinskimi centri in z usposabljanjem učiteljev družboslovnih predmetov.

V monografiji *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla* se avtorica osredotoča na aktualno stanje in probleme prostovoljnega dela mladih v Sloveniji. Monografija je rezultat avtoričinega raziskovanja prostovoljnega dela mladih v letih 2004–2006, ki je bilo izvedeno v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »Konkurenčnost Slovenije 2001–2006« ter raziskovalnih projektov za potrebe Mestne občine Ljubljana (MOL) za leto 2005. To je prva sistematična obravnava prostovoljnega dela v Sloveniji, v katero je bilo vključenih 180 prostovoljskih organizacij in 400 mladih prostovoljcev. V monografiji so najprej predstavljeni različni vidiki kakovosti organiziranega mladinskega prostovoljnega dela v Sloveniji in Ljubljani, nato pa avtorica predstavi izsledke študije, v katero je bilo vključenih 430 prostovoljcev iz vse Slovenije ter 140 mladih prostovoljcev iz MOL. Na drugi strani so avtorico zanimale tudi socialne predstave mladih o prostovoljstvu nasploh in v ta namen je izvedla študijo tudi v 12 ljubljanskih srednjih šolah, v kateri je sodelovalo več kot 600 srednješolcev. V monografiji so tako predstavljeni podrobna analiza socialnih predstav mladih o prostovoljstvu, motivacija za prostovoljno delo, pomen prostovoljnega dela in zadovoljstvo mladih prostovoljcev. Pri tem avtorica izpostavi razvojni vidik motivacije za prostovoljsko delo (razvojne razlike med mlajšimi, srednjimi in starejšimi mladostniki v motivaciji za prostovoljno delo, spremembe v motivaciji med trajanjem prostovoljnega dela), v metodološkem

aparatu pa kombinira več pristopov: vidik posameznih prostovoljcev in vidik prostovoljskih organizacij ter kvalitativno (skupinski intervjuji v fokusnih skupinah) in kvantitativno (vprašalniki) raziskovalno metodo. V monografiji so predstavljeni tudi problemi prostovoljstva, ovire, s katerimi se srečujejo prostovoljske organizacije in prostovoljci, ter možne poti za izboljševanje trenutnega stanja prostovoljstva v Sloveniji.

Predstavljam nekatere izsledke raziskave, ki bi lahko bili še posebej zanimivi in relevantni za mladinske delavce in pedagoge, ki neposredno delajo z mladimi prostovoljci, kot tudi za sistemsko načrtovanje modela za urejanje prostovoljnega dela.

Mladi prostovoljci se predvsem odločajo za družbeno koristno delo na področju zdravstvenega in socialnega varstva, preprečevanja nasilja, zlorabe drog, varovanja človekovih pravic, družbenega vključevanja in kakovostnega preživljanja prostega časa. Večinoma sodelujejo v mladinskih organizacijah, centrih za socialno delo in svetovalnih centrih ter v domovih upokojencev. O deležu populacije, ki se v Sloveniji ukvarja s prostovoljnim delom, na žalost nimamo natančnega podatka. Avtorica pa ugotavlja, da je najpogostejše število prostovoljcev, s katerimi sodelujejo organizacije, od 5 do 15 (oz. 20) prostovoljcev. Največ prostovoljcev je starih med 19 in 24 let (predvsem so to študentje). Zanimiv je podatek, da je kar tri četrtine prostovoljcev, ki so sodelovali v raziskavi, ženskega spola. Organizacije, ki izvajajo prostovoljno delo, se večinoma financirajo iz proračunskih sredstev ter lastnih virov, le redko pa pridobivajo sredstva od sponzorjev ali iz evropskih programov. Prostovoljno delo mladih vključuje različne naloge in dejavnosti. Najpogosteje se mladi prostovoljci družijo z uporabniki in jih spremljajo, organizirajo prireditve, nudijo učno pomoč in izobraževanje ter usposabljanje. Izvajajo tudi kreativne delavnice in sodelujejo pri športnih dejavnostih. Spodbuden je podatek, da prostovoljske organizacije večinoma poskrbijo tudi za izobraževanje svojih prostovoljcev, v kar polovici organizacij, ki so sodelovale v raziskavi, so ta izobraževanja večkrat letno. Najpogosteje se za prostovoljno delo mladi odločajo kar sami, k temu pa jih spodbudijo tudi njihovi prijatelji in »stari« prostovoljci. Motivi za prostovoljno delo so predvsem početi nekaj koristnega, pomagati ljudem, pridobiti socialne izkušnje in znanja in preveriti svojo poklicno vlogo. Večina prostovoljcev je tudi ocenila, da so bila njihova začetna pričakovanja izpolnjena: povečal se jim je občutek lastne koristnosti, pridobili so strokovna znanja in spretnosti, postali so iznajdljivejši in fleksibilnejši, socialno spretnejši in samozavestnejši. Organizacije in prostovoljci ugotavljajo, da so najpomembnejše vrednote prostovolj-

cev zanesljivost, odgovornost, strpnost, kreativnost, družabnost in solidarnost. Na žalost pa, vsaj po mnenju dijakov, prostovoljci uživajo le malo ugleda v javnosti. Kot najuglednejše skupine v slovenski družbi so dijaki ocenili zdravnike, izobražence, odvetnike, športnike in menedžerje. Manj ugleden položaj v družbi oz. pogosta družbena in medijska neopaženost dejavnosti prostovoljskih organizacij in prostovoljcev so verjetno tudi razlog, da se organizacije pri svojem delu soočajo s pomanjkanjem denarja, s problemi pridobivanja pa tudi ohranjanja in nagrajevanja prostovoljcev ter z organizacijskimi težavami, kot so usposobljenost kadrov, vodenje in zagotavljanje permanentnega izobraževanja.

Avtorica zaključuje svoje delo z nekaterimi predlogi, kako bi lahko prostovoljske organizacije delovale še uspešneje, ter opozori na nujnost zakonske ureditve splošnih minimalnih pogojev za opravljanje organiziranega prostovoljnega dela.

Znanstvena monografija *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla* torej prinaša aktualne podlage za razvoj prostovoljstva med mladimi. Postane lahko pomemben pripomoček v prostovoljskih organizacijah za načrtovanje dela s prostovoljci, v branje pa jo priporočam tudi mladinskim delavcem in pedagogom, ki neposredno delajo z mladimi prostovoljci.

dr. Melita Puklek Levpušček
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani